

શ્રી વિજય

સ્વસ્ત્ય સ્નેહસત્તા

નાટકનાં ગાયનો.

લેખક, જયન્તીલાલ માણેકલાલ મહેતા,
અમદાવાદ.

પ્રકાશક-વેલાભાઈ દોલતરામ દલાલ.
એજન્ટ શ્રી નવીન દેશી નાટક કંપની લી.મી.
The New Deshi Natak Company Ltd.
હાલ મકામ પ્રિન્સ થીએટર-મુરત.

આવૃત્તિ ૨ ૭

પ્રત ૧૦૦૦

જી ૪ ૩૩૫

સંવત ૧૯૭૫

સને ૧૯૧૬

અરત, ભાગા બાવ રોડપર - વિના
“નાટક” પ્રિન્ટિંગ પેસમા રતિલાલ દુલ બેદાસે બાપી.

૩૩૩૦૦૦૦૦૦૦૦

કિંમત ત્રણ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૭૭૭૨

(અંથ સ્વામિત્વના રાત્રી હક્ક પ્રસિદ્ધ કરાખી સ્વાધીન રાખ્યા છે
માટે પ્રસિદ્ધ કરાખી રજા સીવાય કોઈએ છાપવું, છપાવવું,
વેચવું, વેચાવવું, ભજવવું, કે ભજવાવવું નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૭૭૨ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ સ્નેહલતા

વિષય ૬-૨-૪

મુખ્ય પાત્રોના નામ.

અમલધુત	સત્યપુરનો ગાદી વારસ કુમાર વીરકેતુ.
વિજયસિંહ	વિજયગઢનો રાજા-રનેહલતાનો પિતા.
અભિમન્યુ	સત્યપુરની ગાદી પચાવી પડેલ નીચ અવાસ રનેહલતાનો ઉમેદવાર.
સેરખાં	હુંટારાનો સરદાર-અભિમન્યુનો મદદગાર.
રનેહલતા	વિજયસિંહની પુત્રી-અમલધુતની થનાર પત્ની.
વર્ણશંકરદાસ	સુધારા અને ફેશનની શીશીયારીમાં કુબેલ છુટ્ટો. ચપળાનો ઉમેદવાર આશક
બેંસાસુર	વર્ણશંકરનો નોકર અરવીંદનો આશક.
રમણીક	વર્ણશંકરની પહેલી બેરીનો છોકરો. ચપળાનો થનાર ધણી.
માણપાલા	ચપળાનો પિતા-દાંબીક સુધારક.
અરવીંદા	વર્ણશંકરની નવી બેરી-બેંસાસુરની દીલદાર.
ચપળા	વર્ણશંકરની લીલામની લલ્લીતા. રમણીકની પ્રિયતમા.

આદાલત, હુંટારાઓ, ઉમેદવારો, રાજ્યજોર, સાહેબીઓ વીજેર વીજેર.
સ્થળ—સત્યપુર, વિજયગઢ, અને પાસેના જંગલો.

॥ श्री शान्तिनाथाय नमः ॥

श्री विजय

स्नेहलता नाटकનો दुકसार.

અંક પહેલો.

મંગલાચરણ-સૂતધાર અને નટી વસ્તુ સૂચનથી વસ્તુ દર્શન.

પ્રવેશ ૧—સત્યપુરના મહારાજ સત્યસિંહનું કપટથી ખુન કરી ગાદી પચાવી પડેલ મહારાજને જાલીમસીંહનું એકાન્તલવન પુરુષાર્થ અને પ્રારબ્ધ સંબંધી જાલીમના હિદગારો સત્ય સિંહના રૂહનું પ્રગટ થવું. વાહવિવાદ પ્રતિજ્ઞા ચિત્ર દર્શન વૈરની વસુલાત તરીકે પોતાના પુત્રના હાથે જાલીમનું ખુન થવાનું અવિધ્ય કથન શેરખાં તરફનો સંદેશો વિજયમદ તરફ પ્રયાણ.

પ્રવેશ ૨—સત્યપુરના મહારાજનો કુમાર વિરકેતુ અખંધુત રૂપધારી પોતાના માત પિતાના ખુનીને શોધી તેના ખુનથી વેરનું તર્પણ કરવા તેની પાલક માતાની પિતા આગળ સમશેરના સોગન ખાઈ લિખ્મપ્રતિજ્ઞા કરે છે. એક આહ્વાનનું ટેલ નાંખતા નીકળવું નજીકના જંગલના હાંટારાઓનું આહ્વાનને હાંટવું અખંધુતથી બચાવ-હાંટારા સાથે જંગ.

— ટૂંકો —

પ્રવેશ ૩—સુધારાના આગેવાન મીં વણુ શંકરદાસના નોકર
મીં બેંસાસુર લાડકનો નોકરી માટે બળાપો વણુ શંકરનું
આવડું નુસપેપર વાંચી એક સુધરેલી કન્યાના ચતા જાહેર
લીલામમાં ઉમેદવાર તરીકે જવા તૈયારી સામેથી સુધારામાં
તણાવી તેમની નબી સ્ત્રી અરવીદાનો આવડું અરવીદાનો
પતિ પ્રત્યે તિરસ્કાર વણુ શંકરનું લીલામમાં જવું બેંસાસુર
તથા અરવીદાનો પ્રેમ ઉન્સની તાલીમ.

પ્રવેશ ૪—લુટારાનો સરદાર અને ખુની જાલીમસીંહનો મદદ-
ગાર શેરખાં, જાલીમની વર્તણૂકથી નારાજ, યાં વેરની
ધુનના વિચારમાં જાલીમનું મળવા આવડું બંનેની મસલત
વિજયગઢના મહારાજા વિજયસીંહનું ખુન કરવા બદલ
રાજ્યના ચોથા હીરસાનો ગાલીકનો દસ્તાવેજ કરી આપી
જાલીમનું જવું. કેવી અબધુતને હાજર કરવો. અબધુત અને
શેરખાંનો વાદવિવાદ અબધુતને મિત્ર તરીકે મેળવી રાણપુરના
નવા ચએક્ષા રાજા જાલીમની હાવિષમાં મનાર રાણી
તે વિજયસિંહની કુંવરી સ્નેહલતાના ખુન સાથે શેરખાંની
ઉશ્કેરણી પોતાના માતા પિતાના ખુનીનો પતો મળવાથી
અબધુતનો આનંદ.

પ્રવેશ ૫—જાલીમની શેરખાં પ્રત્યે પ્રપંચ બાળ કુંવરીની
વર્ષગાંઠની ખુશાલીમાં બગીચા તરફ જવું. વિજય ગઢમાં
અબધુત “લુટારાન પકડી રણુ કરનારને ધનામ મળશે.”
એવો વિજયસીંહનો ઠંઢેરો શેરખાંનું આવડું ઠંઢેરો સંબંધી
ચર્ચા બંનેનું રાજા અને કુંવરીના ખુન માટે જવું.

પ્રવેશ ૬—રાજ્ય આગ કુંવરી રનેહજતા તથા સાહેલીઓ, હારથ વિનોદ, વિજયસીદનું જાલીમસીદ સાથે આવવું કુંવરી તથા જાલીમ વચ્ચે યાત્રાવિવાદ વિજયસીદથી શાંતિવન, સુદારાને પકડનાર ઉમેદવાર સંખ ધી મુછપરછ અખધુતનું હાજર થવું અને ખીટું ઝડપવું અખધુતની કૈયલા અને વિરતાથી વિજયસીદનું પ્રસ્તુત થઈ આશીર્વાદ આપી જવું કુંવરીનું આવવું અખધુતથી મેળાપ પ્રથમ પ્રેમદર્શન.

પ્રવેશ ૭—જાલીમ પ્રસ્તુત, કુંવરીની તાલીમી મેળાપ-આગળી મસલા કુંવરીને તાલીમી રીતે મેળાપવા નિશ્ચય.

પ્રવેશ ૮—કાળી જાહેર કાવામ કરનાર મીઠા લાજપાલાની કન્યા સપજાને સુખસગાં વણી જતા પેતાના પિતા આજે જળાપે, સપજાના પ્રેમા મીઠા સર્વશંકરદાસના દિકરા રમણી-કનું આવવું જાહેર પેલપેતાના પીવાની બાલ માટે અજીગમો, છેવટે રમણીકની સપજા સાથે પેતે પાલવવા તૈયારી મીઠા લાજપાલાની કીલામ માટે તૈયારી ઉમેદવારનું આવવું જાહેર હરાજ ચઢ ઉતરમાં દશહજાર રૂપાંઆ આપી મીઠા વણશંકરદાસે સપજાને ખરીદવા વરઘોડો આપ બેટાના લગ્ન.

પ્રવેશ ૯—નિદ્રાભવન-નિદ્રાપ્રાંન કુંવરી અખધુતનું દાખલ થવું શેરખાની અખધુતને ઉસ્કેરણી સો હલા કરવા ચોખ્ખા ના બનેનું વૈરમાં ઉસ્કેરણ અખધુતના પાંડેના રૂપમાં ખુદા પડવું શેરખાનું મહારાવું, નાશી જવા સુધારાનું વચ્ચે મુદ્દ-મુદ્દમાં શેરખાની માત, શેરખાનું નીશાન લાકડું ભુલથી દાશીને વાગવું દાશીનું મરણ. — રજા —

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧—દરબાર નાચ-રાગ્ગ અને કુંવરીને અચાવનાર અબધુતનો વિજયસીંહથી સત્કાર જાલીમસીંહનું આવવું વિજયસિંહ મારફત પરસ્પર ઝોળખાણુ, અબધુતની જ્યૌતીબ્ય વિધાના એક કુશળ જ્ઞાતા તરીકે. હાલ તુરત લગ્ન મુલતવી રાખવા ની મહારાજને સલાહ, જાલીમ અને અબધુત વચ્ચે વાદ-વિવાદ, મહારાજનું વચ્ચે પડવું, — ટેબલો —

પ્રવેશ ૨—અબધુતના પ્રેમમાં નિમગ્ન કુંવરી અબધુતનું અવિવેચિત તરીકે આવવું, ખુલ્લા પડવું, બંનેનો દીવ્ય સ્નેહ-અબધુતે પોતાનું વૃત્તાંત જણાવવું, અને કુંવરીનો આશીર્વાદ.

પ્રવેશ ૩—અરવિન્દાના પ્રેમમાં ગુલતાન બનેલો ભેંસામુર, શેઠના દીકરા રમણીકને તેના પ્રેમની ગણેસણે ખબર પડી છે, એવી શંકા ધારી શેઠના ધરમાંથી હાથ મારી અરવિન્દા સાથે નાશી જવાના વિચારમાં અરવિન્દાનું આવવું. શેઠ નવી પરણી લાવ્યા છે કહી અરવિન્દાને ઉશ્કેરી નાસી જવા ઠરાવ બંનેનું તૈયારી કરવા જવું, રમણીકનો પોતાના બાપ તથા નવી માટે બળાપો કરતાં પ્રવેશવું, ચપળા અને રમણીકનો પ્રેમ, વર્ણુશંકરને આવતો જોઈ પોતે (રમણીક) ચપળાનો સ્વાગ પ્હેરવા જવું, વર્ણુશંકરનો રમણીકને ચપળા ધારી પ્રેમ કરવો. રમણીકનું બાપને પ્રેમમાં લટુ બનાવી બનાવવું. અવાજ આવવાથી વર્ણુશંકરનું તપાસ સાડું અંદર જવું, અને ચપળાને અરવિન્દા ધારી પ્રેમ કરવા જવું. ચપળા

(રમણીક) તું ભેંસાસુરને બનાવી નચાવવો ત્યાં ખરી અરવિન્દાનું આવવું, ભેંસાસુરને ચપળા સાથે ત્રેમ કરતો જોઈ યમગીન. વણું કરતું આવવું અને જુલ જુલામણીનો ગોંટાળો જોઈ અજબ થવું. — ટેન્સો —

પ્રવેશ ૪—દેવી મંદિર—બારવટીઆઓની ગમ્મત, સરદાર, સૈર-ખાની કુંવરીનું ખુન કરી શીર લઈ આવવાની રાહ જોવી, જાલમસીંહનું આવવું, કુંવરીને બદલે સૈરખાના ખુનની ખબર આપવી ખુની તરીકે અખંડુતને જોખખાવવો, બાર-વટીઆઓને ઢીરકેરવા, અને અખંડુત સાથે જો વિજય-સીંહનું ખુન થાય તો રાજ્યનો ચોથો હીરસો આવવાની કજીલાત આપી જાલીમનું જવું ખુનીને પકડવા તલપાપડ, અખંડુતનું આવવું; બારવટીઆ સમક્ષ સૈરખાના ખુની તરીકે પ્રકટ થવું, અન્યોઅન્ય લઢાઈ અને બારવટીઆની કતલ, દસ્તાવેજ અખંડુતના હાથમાં આવવો; અને વિજય-સિંહની બહારે જવું. — ટેન્સો —

પ્રવેશ ૫—બોળા રાજા વિજયસિંહને લાંબેરી જાલીમસિંહની અભિખ્યવાણી જુલાવી કુંવરી સાથે લગ્ન કરવાની મુક્તિઓ, અખંડુતપર અણુગમે ઉત્પન્ન કરાવવો, કુંવરીનું આવવું, વિજયસિંહનું કુંવરીને જાલીમ સાથે પરણવા સમજાવવું. કુંવરીની ના, વાદ-વીવાદ, રાજાનું દબાણ, અખંડુતનું હું ટારાના શીર સાથે હાજર થવું. યોગીના રૂપમાં ઠરેલા બહેમાઈ અખંડુતપર ક્રોધ, જાલીમસિંહનું બળતામાં લી હોમવું. બોળા રાજાનો ક્રોધ, અખંડુતને દેશનિકાલની સજા, કુંવરીની સમજાવટ. — ટેન્સો —

પ્રવેશ ૬—ગોટાળા ઉપર દીલગીરી દર્શાવતા વર્ણશંકરદાસ સલાહ માટે મીંઠા બાળપાલાને મળવા જવું, બેંસાસુરનું આવવું. અને અરવિન્દા સાથે નાસી જવાની પેરવી. રમણીકનું (ચપળાના વેશમાં) આવવું; બેંસાસુરે (રમણીકને) અરવિન્દા ધારી પ્રેમ કરી નાસી જવા તાલમેલ કરવી. રમણીકનું બેંસાસુરને બનાવવો, ઘેડો બનાવી હંટર મારવા ત્યાં અરવિન્દાનું આવવું ચપળાનું રમણીકની શોધમાં આવી પહોંચવું. રમણીકના હાથમાં અરવિન્દાને જોઈ ગુસ્સે થવું, બેદોશીમાં બેંસાસુરના હાથમાં ચપળાનું પકડવું, વર્ણશંકરનું બાળપાલા સાથે નીકળવું. ગોટાળો જોઈ ચમકવું, ભુલામણીનો ભવાડો. — ૨૦૨ો —

પ્રવેશ ૭—જંગલમાં મારાઓ સાથે અબધુત જલીમનું આવવું. અબધુતપર જીલમ અને મારવા તૈયારી. અબધુતનો કુંવરીથી બચાવ, જલીમનું છટકી જવું. — ૨૦૩ો —

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧—અશાંતિમાં રાજા વિજયસિંહ જલીમનું આવવું અને અબધુત સાથે કુંવરીના નાસી ગયાના સમાચાર કહેવા, રાજાનો દારૂ કોષ અને અબધુતને પકડવા જલીમ સાથે જવું.

પ્રવેશ ૨—જંગલમાં મંગળ માનતા રેનેહલતા અને અબધુત, પ્રેમીઓનો પ્રેમ પાણી લેવા અબધુતનું જવું, વિજયસિંહ અને જલીમનું આવવું. કુંવરીને કેદ કરી ઉપાડી જરી, જતાં જતાં પ્રપંચી જીલમે પોતાની કટાર સ્વપરાક્રમની તારીફ દાખલ નાખતા જવું, અબધુતનું પાણી લઈ આવવું.

કુંવરીની શોધ કરાર જડવી. વેરનો વધારો પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ
કરવા જાલીમની પાછળ જવું.

પ્રવેશ ૩— મીઠા બેંસામુર લડકે ભાગવાની તૈયારીમાં વણ્ણશંકરનું
આવવું. ધરની વ્યવસ્થા સંબંધી તપાસ. નોકરપર હદ
બહારના વિશ્વાસ સાર વણ્ણશંકરનો અફસોસ જાતે ચોપડા
તપાસવા જવું, અવિન્દાનું આવવું, અને બેંસામુર સાથે
ભાગી જવું. સુધારાપર તિરસ્કાર દર્શાવતા રમણીકનું
ચળાનું લેખાસમાં આવવું, વણ્ણશંકરનું આવવું બનાવટી
ચપળાએ લડકે સાથે અરવિન્દા નાસી ગઈ એવી ખબર
આપવી. પીઠા ટળી માની વણ્ણશંકરનો આનંદ, ચપળા સથે
પ્રેમ કરવો. રમણીકનું ખુલ્લા પડવું. વણ્ણશંકરનો રમણીક
પર ટોપ, રમણીકે આપની આંખો ઉઘાડી આપવી, ભાજી-
પાલાનું આવવું, કન્યા વિક્રમ માટે તિરસ્કાર. માંદાળા માટે
ખેદ વણ્ણશંકર અને ભાજીપાલાનો સુધારા અને ફેશન માટે
પસ્તાવો. ચપળા રમણીકનાં લગ્ન, વણ્ણશંકર અને ભાજી-
પાલાની મુખારકબાદી.

પ્રવેશ ૪— કુંવરી અને જાલીમના લગ્નની તૈયારી. કુંવરીને
છેવટની સમજાવટ, કુંવરીની સખત હઠ, બળાત્કારે ગોરીમ
બેસાડવા. ફૂકમ, લગ્નના ગીત સાથે જાલીમનું
રાજગોર સાથે વરરાજા બની નીકળવું, લગ્નની તૈયારી.
અચાનક અબધુતનું પ્રગટ થવું જાલીમસીંહનું ખુન. ખુનીના
ખુનથી માતપિતાના વેરનું તર્પણ કરી પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ કરવી.
સ્વર્ગસ્થ માતપિતાના રૂહનું પ્રગટ થવું. પુત્રને આસિંગદ
અને સત્ય હકીકત જાહેર કરવી. વિજયસિંહનો પસ્તાવો,
ક્ષમા માંગવી, વિરકેતુ અને રોહિતનાં લગ્ન, પુશાક્ષી
અને છેવટનો આનંદ ! સમાપ્ત.

॥ શ્રી શાન્તિનાથાય નમઃ ॥

સ્નેહલતા નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

સૂત્રધાર—

૧

શાંતીદાતા જય જગ ત્રાતા,

મુનીજન ધ્યાતા નવ નવ યાતા.

શાંતી૦

કંઈક ખીલાતા કંઈક કરમાતા,

તુજ ગુણ ગાતા હર હરખાતા.

શાંતી૦

સમીર મુહાતા અહીં તહીં જહાતા,

વિનય વિધાતા વિશ્વ સમાતા.

શાંતી૦

નટીઓ—

૨

હારે મુણે શાણા નરનારી શીખામણ આ સારી,

“ભાલ ભાલેલા સવે નીલાવળે.”

કેધ અંતરનો અંદર સમાવળે.

ઝયે પાછો નહીં આવે દાવળે.

હારે૦

નીત્ય વિશ્વ વિભુથી ઠરી આલવું,

હીન દુઃખીને મુઠી મળ્યું આલવું.

મોહ મારો હંમેશ, ભણ ભાવે પરમેશ,

ખરેખરે ભવ સાગર લરવાનું આ નાવળે.

હારે૦

આદાણુ-છોકરી—

૩

હયા દીલમાં દીનની હાજે દેખી દીનને દેતા દાન,
 ધીર ધરીને ધર્મ ધારતા ધન્ય ધરામાંહી ધનપાન;
 ટેલીઆ લટની ટેલ છે દાતારને મન રહેલ છે,
 સંત સરિતા સમીર મેઘ તો સહા કરંતા ધર ઉપકાર
 પ્રીત ધરી પરમારથ કરતા ધરતા ઉરમાં નહીં અહંકાર;
 ટેલીઆ લટની ટેલ છે દાતારને મન રહેલ છે.

અરવિન્દા—

૪

જાયે ફેશનમાં આ જુવાની (૨)
 હુયે ડીબરમાં હું થવાની દીવાની દીવાની,
 નખરે નચાવાની—બસ સુધરી જવાની જાયે.
 નવીન રંગે નવીન સંગે નવિનમાં નીત્યે ફરું
 ચટકે ચતુરના ચિત ચોરી લહેર જ્યુટીમાં કરું
 વેરી વેલ યસનો કરવાની મઝા માડું જમાનાની. જાયે.

અરવિન્દા અને વર્ણુસંકર—૫

આવો અલબેલા બહાલા, લોભાણી લટકે લાલા (૨)
 રસિક મારા રસરાજ વારી જાઉં. આવો.
 ચકોરી સુખની શાળા મધુરી મનની માળા (૨)
 ચતુર ચિતની હરનાર સુખી થાઉં. આવો.
 મોહી મોહી દીલજાન, મારો મું નેણોનાં બાણુ (૨)
 બહારે રંગીલી છળીલી સુખખાણુ. આવો.

મુંદર મુશ્વ સારી, જીગર હાત પ્યારી;
હઠીલા હવે હું હારી, બહારે બહાલી બલિહારી. આવો
અરવિન્દા-ભેંસામર— ૬ ડેન્સ.

વેલકમચોન કમચોન લેડી (૨)
જોલ આર રેડી હુ ફેલો ચોર વે
નો ઇન ચોર માઈન્ડ વલ્ડ ઇજ પુલ
લેટમી સે લેટ મી સે. વેલ૦

હુ જોખાલીશ મેડ કસ્ટમસ
વી હેવ ટેકન ધીસ સીસ્ટમ
છે બહેમીસધળા હિન્દુ, નહી સેન્સ તણું એક બિન્દુ
તે માટે આઈ નિન્દુ, હાઉમેડ ધે હાઉમેડ ધે. વેલ૦
સોંગ આ સોંગ ફોર જોય (૪)
કમચોન કમચોન કમચોન માય રોય
હીપ હુરરરા હુરરરા હુરરરા. વેલ૦

અબધુત— ૭

વિભુ તહારી કંઈ કળા તો માનવથી ના કળાતી,
તું લેલી નહિ લળાતો માનવથી૦
અખુટ ખળનો તાહારો છે, જો જનના જહુશય
આપેલું તે તું આપે છે. કેમ વધુ દેવાય;
તું લેલી નહીં લળાતો-માનવથી— વિભુ૦
જજ કાતાર લઈ તું બેઠો છે, ન્યાય તણા સરદાર,

તસુ તસુ લઈ તું વેતરતે માર બહે ઉગારે
તું લેદી નહીં બળતો-માનવથી—

વિશુ૦

સ્નેહલતા—

૮

મોહનની મીઠી મોહનીએ
અજબ શી ભુરકી નાંખી
નગીના એ નયનમાં કાંઈ
મુરતને સ્નેહથી સાંધી ?
દીવાનું દીલ દીલખરનાં
રહયું દેહાર ને અખી
પિયુના પ્રેમ પીંજરીએ
પૂરાયુ હાય મત પાંખી
સલુણા શ્યામ એ સુદર
સીંચો સ્નેહે મુઘા બિન્દુ
હૃદય મંદીર રઢીઆળા
ખિરાળે હે દયા સિંધુ ! !

સ્નેહલતા-સાહેલીઓ—

વાહ મદન ગીત ગાતી રસીક રસ પાણી
જોખન મદમાતી નવેલી

ના ચખાવલી લેલી

છાની તું અલી રહેની છઠેલી

ઓય લટકો (૨)

બહારે ચટકે (૨)

તનમાં તાલાવેલી:—છાની વાહ

બાળી લોળી હું શું સમજુ પ્રીતી ફેરો પંથ

નયન દાવથી શુંથો ગોચી રનેહ તણો શુભ અંથ

જાણ્યા બાળા પ્રીતી આળા

અંગ છે ઉમંગ અલભેલી—છાની વાહ૦

રનેહલતા—

૧૦

શું ચીતહર સુખકર પ્રિયકર, મુદ્દહર મોહન મારા જાય

શું મોહન મારા જાય (૨)

લીલકું દર્દે દુઃખાય અરેરે હાય અરેરે હાય—શું

હીડી જાઓ ક્યાં પ્રેમી પોપટ મેના આ સુંઝાય

હિલા રહો અલભેલા છેલા ઘેલા આમ થવાય

ન થવાય ન જવાય ન રહેવાય ન રહેવાય

આ વિરહ બેદના વસમી શે વેડાય

શું ગયા ગયા હા ગયા ગયા ? નહિ રહ્યા રહ્યા ?

લાગી તન મનમાં લ્યાય—શું

દાસી—

૧૧

છે નોકરી દુઃખનું સુખ શૂળ સૌને મોટી હાય હાયરે

શૂળ ને મોટી (૨) છે

સારો દિવસ સેવા બજાવી, પોઢવું આખર થાકી

રાત વીતી ન માલમ પડેકે જદ નોકરી નાગી—શૂળ

આમ દોઠાવે તેમ દોઠાવે કરાવે સર્વે વેઠ
 ધીક જમતમાં જીવતર તેનું(૨) ભરે આશરે પેટ શુળ
 પંડીત જ્ઞાની ધ્યાની સર્વે લખી ગયા વિચારી
 ગુલામગીરી છે નફ્ટ નોકરી(૨) નહીં કરવી તે સારી શુળ

અપજા—

૧૨

અરે હારે એ રસીક રસીલા
 છેલ છળીલા મોહન મેલા
 ચાલ્યા ચીતડું ચોરી
 રસીક રાગે રીઝવી રસબસ
 ગયા રસીક એ રસીયા
 બીતર ભાવની ભુરકી નાંખી
 વાલમ કયાં એ વસીયા
 સુંદર વર આવોને મુહાગી
 કામજુ કરી શું કલ્યાવો
 લીધું કાળજડું કોસી, અરે૦

અપજા-રમણિક—

૧૩

મીઠી મુખઠાની માયામાં મોહી મોહન, (૨)
 સુંદર બદન મદન સદન લાગે લલિત લોચન. મીઠી.
 પ્રીતીની ભુરકી નાંખી ભભાવી,
 ભામની લોળી ને વાહ
 હેં અરરર આ શું

વરત વાઢી કુવે ઉતારી [૨]

જો જો ડગારા ચુકો વિસારી [૨]

બહારે રસિલી રંગીલી તું છે માફ તન મન મીઠી

ખંધા—

૧૪

ખુદો પરણીને જાયે બાળકી વાળે છે ડંકા,

પૈસા આપીને પરણ્યો લાકડી લુંટી છે લંકા;

પથર સાથે રત્ન પછાડીયું, થાયે મગ ડંકા,

માનના ને કંઠુ ઝીઝળ મળે જાયું લાંટી હે લંકા-ખુદો.

૨૦૯૦.

અંક બીજો

રનેહલતા—

૧૫

લગની લગારી લાલે લટકે લોભાવીરે લટકે લોભાવીરે

ચેટકથી ચિતડુ ચોરી ચતુરે ચુકાવીરે

અંગારાનો આતક જાણે રવાહ

પતંગનો કોઈ કરે નહિ વાદ

લગની

અવનામાં અંતરતણી અંતર વરતે વાત

અંતર અંતરમાં પડે અંતરનો આઘાત,

લગની

કથા કોને કર્મતણી કહેવાય

કુવાની છાંય કુવાની માંદા.

લગની

મનની બધી મનમાં રહે તનની તનમાં સમાય

મુઝે ખાધો ગોળ તે સ્વાદ હૃદય સમજાય
પ્રીતડી પ્રેમી ધડી પદખાય
હીરાનું મુલ ઝવેરીથી થાય.

લગની૦

સ્નેહલતા—

૧૬

રસભોગી રાસયા રસિક પ્રીતને બાંધી બાણુને,
સ્નેહી મન સાથે સ્નેહ બાંધતાં સાંધીને બાણુને.
સ્વાસ્થના આશો ન સંગી દીલના રહેજે ઉમંગી,
રસિક પ્રિત બાંધી બાણુને. રસભોગી૦
પ્રીતિ છે પારસમણી જગમાં મણીધર શિર સોહાય,
સ્વાર્થજીવન ફેરે કરતાં ભાગ્યે પ્રાપ્ત તે થાય,
રંગે રંગી નારંગી દુનિયા કહેશે ના રંગી.
રસિક પ્રીત બાંધી બાણુને. રસભોગી૦

સ્નેહલતાં, અખધુત— ૧૭

સુંદર પર રહાય શામળીઆરે.
પ્રીતે પળજે પાતળીઆ,
મનહર મધુરી મુજને મળી આ
વિસરે ન વચન વહાલી આ,
ભીતર ભેદુ ભાગ્ય ભવનમાં ભગવત ભમરી ભમતી.
કરજે કીંકરપર કરણી કરૂં કંથ કાય કામળીઆરે.
કામીની કંકણ કાય છે નદાતા નહોં વાર.
નાથ નભાવે નેહમાં નાસી નર સુંગાર. સુંદર૦

અરવિન્દા, લેંસાસુર—૧૮

એજ ચાલો ચલાવો રંગેથી રંગીલા હો ંહેલા,
રંગીલા હો ંહેલા છબીલા છો છેલા—(૨) એજ.

અમન ચમન કરી મોઝ મઝા માણીશું.
જીવાની છે ચાર દીન રંગ રાગ બાણીશું,

તમે ભમર કમળ રસ રાગી (૨)

પ્રીત પૂર્વ જન્મની ભગી (૨)

લટકાળી લલિત રસવેલી (૨)

હું અબાણુ અબળા ઘેલી (૨)

વાહ વાહ સહુણી, અહા સહુણી,

એજ.

ચપળા, રમણીક— ૧૯

કાના શાણા શામળીઆ તે—

પ્રેમની મોરલી વગાડી—એ...

મોરલી વગાડી મોહન, મોહની લગાડી—શાણા—

પ્રીતમ પ્રીત અજળ ઔષધી મુઘાડી—કાના.

પ્રીતિની પોથી સહુણી ઉઘાડી

શાણી સમજ દીયો સઘ પાડી

રમણુ રમાડી ભમાડી આ લાડી—

ંહારે મારા ખ્યારા ધુતારા ઠગારા છો ખરાખેલાડી

પ્રેમ થાળે મન શ્રીફળ મોહન ભાવથી મેલું અગાડી હેં.

મધુશંકર—અપળા—૨૦

રંગે રીઝાવો રસીલો રસીલી.

ખ્યાલો પ્રીતિનો પાઓને પ્રેમીલી ઓહો રંગે.

આતુર અલભેલી બહાલી, શાને તલસાવો ઠાલી.

આળા અતુર જણ્યા, શાણા શુ થાઓ કાલા.

તારો હું તો દીલદાર

ઉંહુ ખસો ધુતારા આ વાર

ઉરે ધાડું ન ધીર, મહારા હૃદયના હીર

તાલી મારો ન તીર, ચઢી છંદે છળીલા છળીલી. ઓરંગે

લુટારાઓ—

૨૧

ઉઠાવો ખસ રંગ, ધરી ઉરે ઉમંગ, સૌ મળીને સંગ,

કરો અમન અમન પીઓ રંગ ખસ રંગ

દાડ છે ઘરનો ખ્યાલી પશાધ (૨)

પ્રીતે પીઓને ખુબ આવે છે લાલી, ચઢાવો એ ગંગ.

ઉઠાવો.

મુસ્તી મટાડે બદનની મસ્તી મથાવે રંગમાં

દુખડાં કરે દુર દીલના દુનીઆ દેખાડી રંગમાં

ઉમરાવ ઉરના આશકો જુલો જુવાની રંગમાં,

દીલદારને દીલબર બિરાદર સૌ પ્રેરે ખસ રંગમાં ઉઠાવો.

રનેહલતા—

૨૨

ચિન્તા અને દુઃખથી ભરી મુખ સાદાળી મુખ કાપતી,
 શાન્તી અને નીતી ભરી મરીબાઈ શુષ્કને આપતી
 મંગળ કરે એ કુપલી જ્યાં અંશ નહીં અભિમાનનો,
 મદ્યથી ભર્યા એ મહેલમાં વિનાશ નીતિ જ્ઞાનનો.
 માનીશ એ મન મોહન સંગ, મુખ સાચું ધરી ઉમંગ,
 રાજ્ય મુખ ક્ષણિક રંગ માનો તાત પ્રીતથી;
 વિના વિચારે આપી દોષ, નાહક રંગડો નિર્દોષ,
 સત્ય માની શુકો દોષ, ન્યાય નીતિ રીતથી.

લેસાસુર-ચપળા (રમણીક)—૨૩

એણું ઇંશકના ટટુ કદમ ભર ચાલ હટ હટ હટ,
 જરા ધીમે ધીમે માર હન્ટર અરે છટ છટ છટ
 જત કંજત ઇંશક નહીં જુએ થાય શુ શુ શુ
 દુટ્ટી ખાટમાં ઉઘતોજ સુએ અરે તુ તુ તુ
 કહે ગરણ ગરધવ ખાય સ્વાર્થ ઉર ધારી
 ખાય ભાખરી મુકી બૂખ્યો વખતને વિચારી,
 આ રીકલ સારી, છે નકકલ ખ્યારી.
 શુ અક્કલ તારી,
 ઇંશક અંધોને દુનિઆ હીવાલ ખર ચાલ હટહટહટ એણું.

અંક ત્રીજો.

કંચનીઓ—

૨૪

જલ ભરવા જમના તીરે

શીરે ગગરીઆં લે ના જઇઓરે—જલ૦

આવે કનાઇ ડારે કંકરીયાં; જલ૦

શ્યામ સુંદર મહન મોહન, કર ઠોરી ચિત હરે

મનકી બીતી મનમાં રહે, મુજ નયન નટવર પર ઠરે.—

અખધુત, રનેહલતા—૨૫

દુઃખ દુઃખ તું વડો જગતમાં દોહલું મળે,

કાયા માયા કયાં છે જુદી જીવ જીવનમાં લળે;

દુઃખ છે મીઠી સુખ છાયા શાંતી માને તેમાં ડાહ્યા.

પાણીના પરપોટા સમ સુખકર સુંદર જોતાં લાસે:

ઝાકળ ખિન્દ્ર મોતી જેવું જુઓ ચળકતું ઘાસે;

પલકમાં જોતાં થાય વિનાશ સમજી કરો સુખનો કયાસ.

ચઢતી પડતી ધરી આનંદી ઘડીમાં ફરતી,

માનવ જીવન રથનાં પૈડા તાપ છાંય દયો વરતી.

પડે જે માથે કારમું દુઃખ માનવું તેને સાચું સુખ,

માયા મમતા ઘડીને મનમાં કરે સુખ અભિમાન;

છડીને જીતમાં ધન મદ ધરતાં જો નર નહીં નાહાન,

પરે જેમ પીંપળ પરથી પાન ભટકતા ભૂમીપર જેમ શ્વાન—દુઃખ.

અધા—

૨૬

જેઠ આજ લાવનો લાગી જતા

રંમ હર આનંદનો છાઈ રહ્યો

ચ'પાથી ચ'બેલી એકજ થતા
 રસ પ્રીતીના અખ'ડ જામી ગયો
 સુખને પામો દુઃખને વામો
 ઇશ કૃપાથી વૃક્ષે વીંટાતી લતા
 હુમ્મગ જમાનો હુમ્મગ સુધારો
 હુમ્મગ પોઝીશન તોભા તોભા
 અજબ ગોંટાળો ગજબ લવાડો
 આંચે આ દહાડો તોભા

૨૭૦

લેહ૦

ગાનારીઓ—

૨૭

આજે આનંદ મંગળ ગાઓ રે
 બહાલે વર બહાલી સઉ વધાવો રે
 ઉચ્ચો મુરજ સોના તણો, અમૃત ઘડી સોહામણી,
 સાકર તણા ખરતા કરી, વૃષ્ટિજ થાતી પયતણી.
 વિવાહ વિગતોથી માંડયો છે આવો રે
 દયોને લાખેણો લગનનો દહાવો રે
 મોતી તણા તોરણ ભર્યા, કંકુ પૂર્યા છે સાથીઆ;
 ડંકા થયા વિજયતણા, સાજ મહાલો હાથીઆ—આજે ૦

ખધા—

૨૮

વિજય વિજય પામો જગમાં, નેકી રેકીનો ખચીત;
 ઉદય સત્યનો અસ્ત અસત્યનો; થતો નિયમ એ નિત.—વિ
 જેવી રહેણી કહેણી જનની તેવી, પડત આપ જગત માહિ:
 પરમ ચિ-તે ધારી ફરજને, કરોને પ્રીત.—વિજય ૦
 સમાપ્ત.

